

PRIMER REGISTRE DE NIDIFICACIÓ D'ULL DE BOU *Phylloscopus collybita* A LES BALEARS

Pere GARCÍAS ¹

SUMMARY.- *First Common Chiffchaff* *Phylloscopus collybita* breeding record for the Balearics. The first breeding record of the Common Chiffchaff in the Balearic Islands was confirmed with the capture of an adult female with a brood patch and in active moult on 25th August 2008 at the Mallorcan locality of Font de Son Creus in the municipality of Banyalbufar. This record now confirms breeding in the Serra de Tramuntana, previously suspected because of a large number of observations of singing males at different localities over many years. *Key words:* Common Chiffchaff, *Phylloscopus collybita*, breeding atlas, Mallorca, Serra de Tramuntana, Balearics.

Paraules clau: Ull de bou, *Phylloscopus collybita*, atles nidificants, Mallorca, Serra de Tramuntana, Balears.

Palabras clave: Mosquitero común, *Phylloscopus collybita*, atlas nidificantes, Mallorca, Sierra de Tramuntana, Baleares.

¹ C/ Femenies, 44, 8^è, 07013 Palma de Mallorca, Balears

L'ull de bou *Phylloscopus collybita* és una espècie de distribució paleàrtica. La subespècie nominal *collybita* (Vieillot, 1817), s'estén per l'oest d'Europa des del nord de Dinamarca i sud de Suècia fins als Pirineus, Itàlia i Grècia, est de Bulgària, Romania, Hongria i Polònia (CRAMP, 1992; BARLEIN, 2006). Cria al nord-est de la península ibèrica; Catalunya, Aragó, nord de Castella-Lleó, sistema central, serres del País Valencià, a Extremadura i Múrcia seria molt escàs i dispers i a Andalusia se restringeix a les àrees muntanyenques de les províncies de Cadis i Màlaga (TELLERÍA, *et al.* 1999, MARTÍ i DEL MORAL 2003). És un migrant i hivernant abundant a les Balears (17.458 anellats des de 1973 fins al 2007 a les Balears. GOB, 2008a). A Mallorca ja fa anys que se registren exemplars durant la primavera i l'estiu (GOB, 1998, 1999, 2001, 2003 i 2007), molts d'ells mascles cantant. Els regis-

tres són del coll d'Honor i sa Gubia, a Bunyola, coll d'en Claret a Esporles, Son Camps a Calvià, coll de sa Batalla a Selva, Cúber i voltants a Escorca i al port de Pollença. Les dates van des de l'11 d'abril al 4 de juliol i la localitat on s'han registrat més mascles cantant a l'hora ha estat el coll d'Honor amb 3 mascles. També hi ha una dada de Cabrera del mes de juny (*obs. pers.*) quan s'enregistrà en vídeo un exemplar a la font del port. La immensa majoria de les cites són de la serra de Tramuntana tret de les cites del port de Pollença i la de Cabrera. Aquestes dades ens fan sospitar la nidificació de l'espècie (GOB, 1997) encara que, fins ara, no hi havia dades concretes.

La font de Son Creus es troba a les coordenades UTM DD6090, dins el terme de Banyalbufar, corresponent al quadrat d'Esporles C de l'Atlas d'aus nidificants de Mallorca. L'aigua brolla

Foto 1. Ull de bou *Phylloscopus collybita* de cos sencer. Foto: Jaume Bonnín.
Photo 1. Common chiffchaff *Phylloscopus collybita*, the whole bird. Photo: Jaume Bonnín.

d'una mina excavada a un coster de la muntanya i és canalitzada a dos safareigs per a regar uns horts a unes marjades, avui en dia abandonats. La vegetació dominant és un bosc d'alzines *Quercus ilex* amb peus d'uns 3 a 6 metres d'altura amb sotabosc esclarissat de mata *Pistacea lentiscus*, arboçera *Arbutus unedo*, argelaga *Calicotome spinosa* i diverses espècies acompanyants. A les parts on les alzines ho permeten hi ha creixement de pi blanc *Pinus halepensis* i càrritx *Ampelodesmus mauretanicus*. El 25 d'agost de 2008 durant una jornada d'anellament per a un treball sobre els pàrids, se capturà un exemplar d'ull de bou adult (foto 1) d'edat indeterminada (codi Euring 4, SVENSSON, 1996) amb placa incubatriu en regressió (foto 3) i muda activa (foto 2). El sexe se determinà femella seguint els criteris de Svensson (1996). La coloració de l'exemplar així com el valor de 55,0 mm de la corda màxima de l'ala (SVENSSON,

1996) descarta que fos un exemplar d'ull de bou ibèric *Phylloscopus ibericus* ja que llurs femelles presenten uns valors sempre superiors als 61,0 mm no solapant-se, doncs, en cap cas (SVENSSON, 2001). Fins ara tots els ulls de bou anellats a les Balears havien acabat la muda postnupcial, en el cas dels adults, o havien fet una muda postjuvenil, de diversa extensió, en el cas dels joves, però en cap cas se trobaven exemplars migrant ni hivernant en muda activa. Aquest fet i la placa incubatriu són indicis clars de nidificació. La presència d'aquesta espècie a la contrada ja estava documentada amb una foto feta el mes de juny de 2007 d'un exemplar, aparentment adult, que va acudir a la font a banyar-se (*obs. pers.*).

Estant la font a un hàbitat semblant a les cites anteriors on s'han observat mascles defensant territori i la proximitat amb l'àrea de major nombre de cites ens fa pensar que aquest episodi de cria no és

Foto 2. Ull de bou *Phylloscopus collybita* amb muda activa a l'ala esquerra amb creixement de P8 i P9. Foto: Jaume Bonnín.

Photo 2. Common chiffchaff Phylloscopus collybita with moult in the left wing showing active growth of P8 and P9. Photo: Jaume Bonnín.

Foto 3. Ull de bou *Phylloscopus collybita* amb placa incubatriu en regressió però encara bastant desenvolupada. Foto: Jaume Bonnín.

Photo 3. Common chiffchaff Phylloscopus collybita with incubation patch declining but still well developed. Photo: Jaume Bonnín.

aïllat ni esporàdic sinó que la nidificació de l'ull de bou a Mallorca és regular, encara que restringida a àrees boscoses de pins i alzines i en baix nombre de colles. Probablement aquesta dispersió de parcel·les en un hàbitat tan estès a la serra no ajuda a localitzar els territoris ocupats i gairebé totes les cites són d'individus que canten o que s'atraquen a fonts i abeuradors. Prospeccions més intenses a les àrees adients i en l'època de cria són necessàries per establir en seguretat l'estatus de l'ull de bou a Mallorca.

AGRAÏMENTS

Aquesta nota breu ha estat possible gràcies a les dades aportades per José Luís Martínez, Cristina Fiol i Jaume Bonnin. Les excel·lents fotos són d'en Jaume Bonnin. Gràcies a tots.

BIBLIOGRAFIA

- BAIRLEIN, F. *et al.* 2006. Family Sylviidae (Old World Warblers). Pp. 492-712 in: Del Hoyo, J., Elliott, A., & Christie, D. A. eds. (2006). *Handbook of the Birds of the World*. Vol 11. Old World Flycatchers to Old World Warblers. Lynx Edicions, Barcelona.
- CRAMP, S. (ed.) 1992. *The Birds of the Western Palearctic*. Vol VI. Warblers. Oxford University Press. Oxford.
- GRUP BALEAR D'ORNITOLOGIA I DEFENSA DE LA NATURALESA. 1997. *Atlas dels Aucells Nidificants de Mallorca i Cabrera (1983-1994)*. Pàg. 289. GOB. Palma.
- GRUP BALEAR D'ORNITOLOGIA I DEFENSA DE LA NATURALESA. 1998. Registres ornitològics. *AOB 1997*. 12: 133-199. Pàgs. 190-191. GOB. Palma.
- GRUP BALEAR D'ORNITOLOGIA I DEFENSA DE LA NATURALESA. 1999. Registres ornitològics. *AOB 1998*. 13: 45-126. Pàg. 114. GOB. Palma.
- GRUP BALEAR D'ORNITOLOGIA I DEFENSA DE LA NATURALESA. 2001. Registres ornitològics. *AOB 2000*. 15: 51-155. Pàg. 144. GOB. Palma.
- GRUP BALEAR D'ORNITOLOGIA I DEFENSA DE LA NATURALESA. 2003. Registres ornitològics. *AOB 2002*. 17: 115-213. Pàg. 198. GOB. Palma.
- GRUP BALEAR D'ORNITOLOGIA I DEFENSA DE LA NATURALESA. 2007. Registres ornitològics. *AOB 2006*. 21: 99-219. Pàg. 199. GOB. Palma.
- GRUP BALEAR D'ORNITOLOGIA I DEFENSA DE LA NATURALESA. 2008a. Activitats ornitològiques durant 2007. *AOB 2007*. 22: 249-267. Pàg. 260. GOB. Palma.
- MARTÍ, R. & DEL MORAL, J.C. (Eds.) 2003. *Atlas de las Aves Reproductoras de España*. Pàgs 488-491. Dirección General de Conservación de la Naturaleza - Sociedad Española de Ornitología. Madrid.
- SVENSSON, L. 1996. *Guía para la Identificación de los Passeriformes Europeos*. Sociedad Española de Ornitología. Madrid.
- SVENSSON, L. 2001. The correct name of the Iberian Chiffchaff *Phylloscopus ibericus* Ticehurst 1937, its identification and new evidence of its winter grounds. *Bull. B.O.C.* 121(4): 281-296
- TELLERÍA, J. L., ASENSIO, B. y DÍAZ, M. 1999. *Aves Ibéricas II. Paseriformes*. Pàgs. 120-123. J. M. Reyero Editor. Madrid.

(Rebut: 21.03.09; Acceptat: 29.03.09)